

دکتر عادل یغما

معیارهای ارزشیابی و انتخاب مقاله در باره چه بنویسیم و چگونه بنویسیم

خوانندگان و معلمان ارجمند سلام. در شماره قبل (مهرماه ۱۳۹۲) به این پرسش شما که درباره چه موضوعاتی برای این مجله مقاله بنویسید، پاسخ دادیم و یادآوری کردیم که موضوعها و عنوانهای مقاله‌های شما باید با عنوان سرفصلها و اهداف مجله همخوانی داشته باشند. در این شماره ویژگیها و نکاتی را یادآوری می‌کنیم که کارشناسان مجله به‌عنوان معیار و ملاک ارزشیابی و انتخاب مقاله‌های شما به آنها استناد می‌کنند. آگاهی از این ویژگیها و رعایت آنها در نوشتن، نه تنها در انتخاب و درج مقاله‌هایتان در این مجله مؤثر است، بلکه برای نوشتن هر نوع مقاله مطلوب، لازم و ضروری می‌نماید. از آنجا که این ویژگیها در ساختار کلی مقاله‌های خوب مستترند و به راحتی در دسترس نیستند، آنها را طبقه‌بندی کرده‌ایم تا به راحتی و با اطمینان بیشتری از آنها استفاده کنید.

به‌طور کلی نگارش مقاله‌های مطلوب سه ویژگی دارد:

۱. ویژگی‌های محتوایی و نگارشی:

- شناخت مخاطبان و نیازهای آنها
- ارائه مطالب جدید و به‌روز
- توجه به اهمیت علمی و آموزشی موضوع مورد بحث
- رعایت صراحت و شیوایی در نگارش
- کاربردی بودن اطلاعات

۲. ویژگی‌های ساختاری

- بیان واضح و گویای عنوان مقاله در کوتاه‌ترین جمله.
- نوشتن «اشاره» هم برای مقاله‌های تألیفی و هم برای مقاله‌های ترجمه‌ای: در نوشتن اشاره به این نکته توجه کنید که مخاطبان شما معلمان کشورند و شما می‌خواهید هدف و انگیزه خودتان را از نوشتن یا ترجمه مقاله بیان کنید. بنابراین، باید توضیح دهید که مقاله درباره چیست؟ اهمیت، ضرورت و فایده آن برای معلمان کدام است و آگاهی از این موضوع به تدریس معلم و یادگیری دانش‌آموزان چه کمکی می‌کند. نوشتن اشاره، بعد از عنوان مقاله، بسیار مهم و سودمند است، زیرا به کمک اشاره شما خواننده را وامی‌دارد که خوب فکر کند، خوب بشنود و خوب احساس کند. اشاره خوب خواننده را به وجد می‌آورد. به‌خاطر داشته باشیم که اشاره درباره خود موضوع مورد بحث است نه محتوای بحث؛ اشاره چکیده مقاله نیست، توضیحی است درباره انگیزه شما از نوشتن مقاله و متقاعد کردن معلمان به اهمیت، ضرورت و سودمندی آن در زندگی یا کار معلم. از ویژگی‌های اشاره خوب، کوتاهی حجم متن و بیان مقصود در قالب جملات دلنشین روایی یا توصیفی است.

- **کلیدواژه‌ها، مفاهیم و اصطلاحات:** پس از پرداختن به توضیح و دلیل نوشتن یا ترجمه مقاله، بهتر است مفاهیم، اصطلاحات و کلمات جدید که دانستن معنا و مفهوم آن‌ها برای درک مقاله شما ضروری‌اند نوشته شوند تا خواننده خیلی سریع از محتوای بحث آگاه شود و در صورت نیاز بتواند به منابع دیگری مراجعه کند.
- **میان تیرها:** میان تیرها در واقع سیر توالی بحث شما در ارائه محتوای مقاله است. به وسیله میان تیر، موضوع یا بحثی طولانی را به بخش‌هایی تقسیم می‌کنید. از این طریق هم خواننده را در راستای انسجام و ارتباط منطقی مطالب قرار می‌دهید و هم به او فرصت تفکر و تنفس می‌دهید. در عین حال، خودتان هم آگاهانه در مسیر مطلوبی فرایند کارتان را کنترل می‌کنید.
- **فرازنگاری:** در نوشتن یا ترجمه مقاله مطلوبتان، معمولاً به جملاتی بر می‌خورید که لب مطلب، اصل موضوع یا پیام آموزشی را به خوبی بیان می‌کنند؛ در واقع، جمله‌ای که برای شما ارزش خاصی دارد و چه بسا خلاصه یک اصل یا پاراگرافی باشد که در درک مطلب و بیان مقصود بسیار اثربخش است. این‌گونه جملات معمولاً به کلیدواژه‌ها، اصطلاحات و مفاهیم تازه هم مربوط می‌شوند. بهتر است در مقاله‌تان زیر آن‌ها را خط بکشید یا برخی از آن‌ها را در حاشیه هر صفحه مقاله مجدداً بنویسید.
- **نتیجه‌گیری:** آخرین قسمت از ویژگی‌های محتوایی و نگارشی مقاله، نتیجه‌گیری است. فایده نوشتن متن «نتیجه‌گیری» کمتر از خود مقاله نیست. زیرا نوشتن خلاصه مقاله به زبان ساده و قابل فهم، درک موضوع و رفع ابهام را آسان می‌سازد و اعتماد به نفس خواننده را می‌افزاید. نتیجه‌گیری مطلوب خدمت صادقانه‌ای است که نویسنده برای نشر دانش انجام می‌دهد. در نوشتن مقاله‌های علمی - آموزشی، نتیجه‌گیری اهمیت خاصی دارد و باید نسبت به انجام آن وفادار بود. برخی در آخر مقاله‌شان چکیده‌نویسی نیز می‌کنند که بر حسن مقاله می‌افزاید. در مقاله‌های علمی - پژوهشی، چکیده در آغاز مقاله می‌آید.

۳. ویژگی‌های فنی و قراردادی

- نوشتن پی‌نوشت و منابع مورد استفاده؛
- کدگذاری روی کلمات و اصطلاحات جدید؛
- نوشتن نقل قول‌ها در داخل گیومه؛
- استفاده از تصاویر، جدول‌ها، نمودارها و ضرب‌المثل‌ها؛
- رعایت علائم و نکات دستوری؛
- رعایت کوتاهی و رسایی جملات؛
- رعایت اصول گزارش‌نویسی در مقاله‌های تحقیقی (به شماره مهرماه سال جاری، سرفصل پژوهش و ارزشیابی مراجعه کنید)؛
- نوشتن نام و نام‌خانوادگی، شغل یا مدرک تحصیلی در بالا و سمت چپ صفحه اول مقاله و نوشتن نشانی، شماره تلفن و... در پایین صفحه آخر مقاله.

در پایان، به خاطر اینکه قدم به دنیای نوشتن گذاشته‌اید به شما تبریک می‌گویم و توفیق بیشتر شما را در نشر علم و ادب و خدمات فرهنگی و تربیتی، از خدای متعال خواستارم.